

חוק שירות-הבטחון, תש"ט—1949

בישיבה הששים ושמונה של הכנסת הראשונה

הצעת-החוק על שירות-הבטחון המונחת לפניכם, מחייבת בירור כללי של בעיות הבטחון במידה שאפשר לעשותו בפומבי. מדינת-ישראל נולדה במזל מלחמה, אך פנינו מועדות לשלום. תפקיד-היסוד של המדינה — קליטת עולים, פיתוח הארץ, שירותי חינוך ובריאות מתוקנים, שמירה על רמת-חיים הוגנת — כל אלה מחייבים שלום יציב וממושך.

אולם לשלום, כמו למלחמה, דרושים שני צדדים, ואולי אין עוד עם כעם ישראל, שהסתירה בין שאיפתו הנאמנה לשלום ובין חוסר בטחונו היא חריפה כל-כך. עוד לפני צאתה לאוויר העולם הועמדה המדינה במבחן דם ואש, ויצאנו מן המבחן בכבוד ובנצחון. נצחונות אלה אסור שיביאונו לחיחות-הדעת ואל-גנא נהא שכורי-נצחון. חתמנו על הסכמי שביתת-נשק עם שכנינו, ואנו חותרים לקראת שלום יציב. אך יש לחשוש, שבמקרה הטוב ביותר לא יהיה שלום זה אלא שלום מזוין. כל עוד מותרת מלחמה בין עמים — נשקפת לישראל סכנת התקפה ופלישה חדשה, ונתבעת מאתנו כוננות מתמדת.

אין בבית הזה איש המעריך יותר ממני את כשרה, נאמנותה ויכלתה של ההגנה. אך מהרגע שנראתה באופק סכנת המלחמה שבאה עלינו, היה ברור, שבכוחות ההגנה, באמצעיה ובדרכיה בלבד לא נעמוד. ועלי לומר עכשיו לעם: אם חלילה צפויה לנו בעתיד מלחמה שניה, לא נעמוד בכוחות, באמצעים ובסידורים שעמדו לנו במלחמה הקודמת.

קודם-כל יש לעקור מתוכנו טעות נפסדת, אם היא קיימת, שבצבא בלבד נקיים את בטחון המדינה. גורמי הבטחון הם מרובים, ואני אעמוד כאן בקיצור רק על העיקריים והראשיים.

גורם ראשון ועליון לבטחונו הוא עליה-רבותי בממדים גדולים ובקצב מהיר. אין שום מאמץ מלחמתי ובטחוני שידמה מבחינה זו להגברת העליה.

העליה היא לא רק מצוה ציונית ודרך ליעודה העליון של המדינה — קיבוץ הגלויות; היא האמצעי היעיל ביותר לבטחון המדינה, ואין דבר העולה עליה מבחינה זו בחשיבותו ובתכיפותו. שום שיקולים כלכליים ומשקיים אינם רשאים להאיט את קצב העליה, וכשם שלא התחשבנו בשום שיקול משקי בהתגוננותנו מפני צבאות-ערב בעבר, כך אסור לו לשיקול כלכלי לצמצם את היקף העליה.

גורם-בטחון לא בהרבה פחות חשוב ודחוף היא ההתישבות והחלוקה המאוזנת של האוכלוסין בשטחי-המדינה השונים. שתי עובדות חותכות ומדאיגות הן הסכנה הגדולה לבטחוננו: (א) פחות מ-10% של העם היהודי יושב במדינה, פחות מ-10% של שטח המדינה מעובד על-ידינו; (ב) הריכוז המופרז של האוכלוסין במרכז ישובי אחד — סכנה רבה בו לבטחוננו. ועלינו לנהל מדיניות התישבות, שתאכלס את כל חלקי הארץ, עד כמה שאפשר, במידה שווה. העברת עולים לחקלאות במזרח, בדרום ובסביבות ירושלים, היא לא רק צורך ביאולוגי ומשקי, אלא הכרח בטחוני. ואין מן הצורך לחזור כאן על חשיבות עמידתם של משקי-הספר (אני מתכוון לחשיבות המלחמתית) בגליל העליון, בעמק הירדן, בהרי ירושלים ובנגב. זה מחייב תכנון ממלכתי של ההתישבות.

התישבות זו, שתבצר את הבטחון, לא תיעשה בלי תנופה חלוצית גדולה. אולם, אין המדינה רשאית לסמוך על היוזמה החלוצית בלבד. עליה להגיש מלוא עזרתה להתישבות בכוח החוק, בכוח אמצעייה הכספיים ובכוח התכנון. המדינה צריכה לכוון את ההתישבות וליצור על הגבולות ובשטחי-התורף רשת של ישובי-מגן-ובצרון, שתשמש קו ראשון בהגנת המדינה.

אסור לנו להסיח דעת ממעמדנו הגיאוגרפי היחיד במינו. במקרה של סכסוך עם שכנינו, אין לנו קשר עם העולם דרך היבשה. עובדה חמורה זו מחייבת שורה של מסקנות: (א) שהחקלאות והדיג שלנו יספקו לאוכלוסי המדינה את מזונותיהם: ירקות, פירות, חלב, לחם, דגים ובשר; (ב) טיפוח ייצור עצמי של מכשירי-ההתגוננות, שלא נהיה לגמרי תלויים בחוץ; (ג) טיפוח הספנות הישראלית והרחבת קשרי-תחבורה עצמיים בים לכל קצווי תבל. עלינו לשים לב במיוחד לריבוי אניות מסחר בעלות מהירות גדולה.

ולחינוך הדור הצעיר להיות יורדי־ים; ד) טיפוח דרכי־התחבורה האוויריים הפנימיים והבינלאומיים, רכישת מטוסי־משא־ותובלה, אימון צוותי קרקע ואוויר במספר רב, ושכלול רשת ראדאר.

בגיוס הכללי שהיה לנו במלחמה הזאת נתברר עד להכאיב, כמה גדול הוא האחוז של בריאות פגומה בקרב הנוער שלנו. אולי רק העליה הבאה עכשיו לארץ היא במצב גרוע בהרבה מבחינה זאת. ההבראה הגופנית של העם, השבחת התזונה של הילדים, שיפור בריאות הנוער והעם, — הם אחד הצרכים החיוניים של הבטחון.

לבסוף — אין לפסוח על גורם אחד עיקרי בשטח הבטחון — על מדיניות־חוץ של שלום, שאיפה נאמנה לשלום עם כל שכנינו, עם כל מדינות העולם, חתירה אקטיבית ליחסי־ידידות עם כל המדינות הגדולות והקטנות במזרח ובמערב, הימנעות מכל נרגנות־מלחמה מאיזה צד שתבוא ובאיזו צורה שתתגלה, עזרה מתמדת לכל צעד המכוון לשלום בעולם ובמזרח הקרוב — מדיניות זו עצמה היא גורם חשוב בבטחוננו. גם שכנינו תלויים לא מעט בדעת־הקהל בעולם, ובמידה שהעולם כולו יכיר את שאיפותיה האמיתיות של מדינת־ישראל, בה־במידה יגדל בטחוננו. אולם, כל עוד ישנה אפשרות של מלחמה בעולם, לא יקום בטחוננו בלי צבא.

כשהוכרזה עלינו המלחמה, עוד בטרם היינו עצמאיים, וידינו היו עוד כבולות על־ידי שלטון זר ואויב, ובאנו לגייס את כוח־האדם להגנה, לא היו לנו הרבה ברירות. אין בודקים בשעת הסכנה. לא יכולנו אז לשים לב לכמה דברים חשובים וחיוניים, שהם תנאי יסודי לצבא מתוקן. אז ראינו לפנינו רק מטרה אחת ויחידה — להדוף את האויב ולנצחו, עמדו לנו נאמנותו וגבורתו של הנוער העברי, והנסיון שרכשנו בהגנה וביחידות־הצבא והבריגאדה במלחמת־העולם השניה. כרגע יש לנו הפוגה ממושכת פחות או יותר, וניתנת לנו האפשרות לבנות את צבאנו מתוך מחשבה תחילה, בלי לחץ דוחק של אויב בשער. ואנו נתבעים לארגן את צבאנו מתוך תכנון שקול, הבנוי על שני יסודות עיקריים: א) הנסיון והמדע הצבאי בעולם בשלביו העליו־נים; ב) הצרכים והתנאים המיוחדים של מדינת־ישראל ועם־ישראל.

עלינו לעקור ולהרוס את ההנחה המוטעית, שירשונה מארצות ירודות

ומפגרות, שצבא על-פי עצם הוויתו הוא דבר-מה מטמטם, משפיל ומנוון. אמנם, יש צבאות כאלה בעולם, אך הם פרי משטר נחשל וירוד של מדינה, שממילא מקימה גם צבא ירוד. צבא באומה מתוקנת יכול להיות, וצבאנו חייב להיות, גורם מחנך, מעלה ומבריא. הצבא לא יעשה את שליחותו במדינת-ישראל, לא כלפי חוץ ולא כלפי פנים, אם השירות הצבאי לא יהיה מכון לקראת העלאת מעמדו הגופני, התרבותי והמוסרי של הנוער. צרכי הבטחון שלנו, וגם צרכי בנין אומתנו, לא יבואו על סיפוקם, אם הצבא לא יהפך לבית-יוצר של נוער חלוצי לוחם, בריא בגופו ובנפשו, יוזם, עז-רוח וכשר-פעולה, קל-תנועה וחרוץ-עבודה, שלא ירתע מכל קושי ומכל סכנה. אסור לשכוח, שטרם היינו לעם גורמלי. הוותיקים בתוכנו, שנתערו במולדת, בתרבות, בחיי העצמאות העברית עוד לפני קום המדינה, עלולים להתעלם מן העובדה החמורה, שהם אינם אלא אחוז מצער בעם היהודי, ורובו ככולו של עמנו אינו עדיין מבחינה יהודית אלא אבק-אדם, בלי שפה, בלי מסורת, בלי שרשים, בלי זיקה לחיים ממלכתיים, בלי הרגלי חברה עצמאית. אנו עומדים עכשיו רק בראשית עליה עממית ונתקלים בחבלי-קליטה קשים, שהם לא כלכליים בלבד, אלא גם חברתיים ותרבותיים. עלינו לאחות קרעים שנתהוו בגלות, לקרב לבבות שנתרחקו מרחקי זמן ומקום. עלינו להתיר גלויות ועדות מרוחקות בתרבויותיהן, ולעצב מחדש אומה אחידה.

אסור לנו להתעלם, שגם פה, במדינה, פועלים עדיין כוחות מפרידים ומפורדים. ההתפצלות המפלגתית והאידיאולוגית אצלנו אינה נופלת מזו של העמים הירודים והמקולקלים ביותר. והאטמוספירה המלוכנת של ריב המפלגות והסיעות אינה מועילה לאיחוי מהיר של קרעי הגולה. ומלבד בית-הספר, שגם הוא לא נקי לגמרי מהתפצלות זו, רק הצבא יכול וצריך לשמש גורם מלכד ומעלה בעיצוב דמותו החדשה של העם והקלטתו הנאמנה בתרבות ובחברה הנוצרת במדינת-ישראל. תפקיד חינוכי זה בצבא הוא לא צורך לאומי פנימי בלבד, אלא גם תנאי הכרחי לבטחוננו. צבא-שכירים, שאיננו מעורה בעצמאות העם וחזון עתידו, לא יעמוד במבחן, כשיצטרך להילחם מעטים נגד רבים.

לא רק אנשי־רוח מובהקים, אלא גאוני־מלחמה כחניבעל ונפוליון הכירו בערכו הצבאי המכריע של מוֹת־הֶרוֹחַ באדם, ולנו דרוש היתרון הרוחני יותר מאשר לכל צבא אחר בעולם, כי אנו מעטים.

החייל שלנו צריך להיות קודם־כל אורח מדינתו במובן הנעלה של מלה זו. אורח המושרש במולדת, בעבר האומה, בתרבותה ובלשונה, במאמצי יצירתה ובחזון עתידה. מן ההכרח שהצבא יושתת על האהה הלוחמת. הצבא בימינו הוא המסגרת היחידה במדינה, שבו נעלמות כל המחיצות העדתיות, המפלגתיות, המעמדיות והאחרות. כל חייל שווה לחברו במעמדו, בזכויותיו, במזונותיו, בשיכונו, במדיו. אחוה זו אסור שתהיה פורמלית וחיצונית בלבד, אלא יש למלא אותה תוכן חיובי תרבותי, אחוה של יעוד ותפקיד, אחוה של התעלות חברית ותרבותית.

בגיוס ההמוני שבימי המלחמה, נפגשו בפעם הראשונה בארץ נערים ונערות מכל שכבות העם ומכל העדות, יוצאי משקים ובתי־חרושת, ויוצאי־שכונות־העוני ושכבות ירודות ודלות. ואז נתגלתה כל התהום, לא תהום אי־דיאלוגית ופוליטית, שמנפחים אצלנו בריב המפלגות, אלא תהום שבהווה, בין השכבה המנהלת של הישוב לכל מפלגותיה ובין הנוער שנעשק בילדותו מכל אפשרויות של חינוך ותרבות וגדל בתוך בערות, אי־גיוון, חוסר־מידות, ללא ערכי־יסוד יהודיים ואנושיים.

גם הנוער הזה גילה במלחמה גבורה ויכולת מוסרית שהיתה גנוזה בתוכו, אך הצבא לא נתן לו מה שהיה חייב לתת במידה מספיקה. כשקיומנו כולו היה תלוי על כף המאזניים, לא יכולנו להיפנות במידה מספיקה לפעולה חינוכית ותרבותית בצבא. מכאן ולהבא אין כל הצדקה להזנחה כזו. כשאנו באים לסדר את צבאנו מחדש במחשבה תחילה.

חוק שירות־הבטחון המונה לפניכם מכון להנחיל לצבאנו שתי תכונות־יסוד הדרושות לבטחוננו: כושר צבאי וכושר חלוצי. השנה הראשונה בשירות תוקדש בעיקר לחינוך חלוצי במסגרת צבאית: אחרי אימון צבאי ראשוני של כמה שבועות — מחודש וחצי עד שלושה חדשים — ישלחו השנתונים בני 18 ומעלה, בני הארץ ועולים, נערים ונערות, להכשרה חקלאית, מלווה פעולה תרבותית מאומצת, מכוונת להקנות את הלשון

העברית לנוער שלא ביקר בבית-ספר, או שהוצא ממנו מחמת עניו ודחקו, ולטפח בכל הדור הצעיר חושים לשירות, לעבודה משותפת, לעזרת-גומלין, לאחריות, לסדר ולמשמעת, להכרת הארץ, לחיי טבע, לשירות לוחם ויוצר.

ההכשרה החקלאית שתינתן לכל הנוער, לרבות עולים עד גיל 26, שתי מטרתה לה: צבאית והתישבותית. לפי דעת מומחים צבאיים שהתיעצתי אתם, וביניהם מומחים חשובים מחו"ל, לא יקום צבא יעיל בארץ זו, שהיא ארץ של עליה, אם הנוער, וביחוד העולים, לא יקבלו קודם-כל חינוך חקלאי שישריש אותם בחיי המולדת, ירגיל אותם לעבודה פיסית, יקנה להם את הלשון, הרגלי תרבות וסדר ומשמעת לפני שיכנסו לצבא סדיר. הכשרה בחקלאות תאפשר הקמת ישובי-ספר, שבלעדיהם לא יפון הבטחון במדינה. ישובי-גבול אלה ישמשו חומת-מגן ראשונה במדינת-ישראל; לא חומת-אבנים, אלא חומה חיה. המדינה איננה יכולה לגזור על חלק מאזרחיה שילכו ויתישבו על הקרקע ודווקא על הגבולות; אין אדם נעשה חלוץ על-ידי צו מגבוה. את כל החינוך בארץ בבית-הספר ומחוצה לו, בספרות ובעתונות, יש לכוון לכך, שיגדל לנו דור חלוצי, הרואה את יעודו הגדול בהיסטוריה היהודית והאנושית — לבנות את נַשְׂמוֹת הארץ, להשתלט על איתני הטבע ביבשה, בים ובאוויר וליצור במולדת משק וחברה ותרבות, שימשו אבן שואבת לבני-ישראל בכל התפוצות, ודוגמה ומופת לכל העולם.

ההיסטוריה היהודית לא פינקה אותנו. אנו לא ירשנו מן הדורות הקודמים, כפי שירשו עמים אחרים, עושר וחוסן וארצות ואוצרות-טבע. במשך 40 יובלות ידע עמנו רק רדיפות ותלאות. אך דבר אחד הוריש לנו עמנו, דבר עצום ויקר — כוח מוסרי גדול וכושר שכלי מופלא, שאינם נופלים מאלה שבכל עם ועם בעולם. ועלינו להעלות ירושה מוסרית ואינטלקטואלית זו עד שיא יכלתה. עלינו להפרות אותה ולהנחילה לנוער שיגדל פה ויבז ארצה.

זה שלושה דורות נתגלתה בארץ תופעה יחידה במינה, שאנו קוראים לה בשם חלוציות, שממנה בא לנו כל החיל שעשינו בארץ מזמן יסוד פתח תקוה ועד הקמת המדינה, והנצחונות הצבאיים על אויבינו. חלוציות אינו נחלת יחידי-סגולה ועילויים, היא גנוזה בנפש כל אדם ואדם. בכל איש ואי

חבויים כוחות וסגולות ואוצרות רוחניים, שרק מעטים מהם באים לידי גילוי. הלחץ של צרכים היסטוריים ופעולת-חינוך מכוונת, היודעת למצוא מסילות ללב אדם ולגנזי-נשמתו, מסוגלים להעלות, לגלות ולהפעיל בכל איש ואיש את המעיינות המפכים בו בסתר ולהעלות כל אדם לדרגה הגבוהה ביותר של גבורה וחלוציות. כל מפקד צבאי מוכשר יודע סוד זה ובידו להפוך את צבאו המורכב מבני בשר-ודם פשוטים לצבא-גיבורים. החוש ההיסטורי, שהדריך אותנו בארץ, פילס נתיב למעיינות החלוצים, שהיו גנוזים בנוער היהודי בעיירות ליטא, פולניה, גליציה, רומניה ואמריקה. העליה שתבוא בשנים הקרובות תהיה בחלקה הגדול עליה של ארצות-המזרח, ארצות האיסלם, ארצות אסיה ואפריקה. בארצות אלו לא היה לקיבוצים היהודים במשך הדורות האחרונים אמצעים ואפשרויות לינוק בשפע מאוצרות התרבות האנושית והיהודית, אפילו באותה מידה שניתן ליהודים באירופה. אך אין יסוד להנחה שיהודי צפון-אפריקה, או תורכיה, מצרים, פרס או עדן — שונים במהותם ויסודם מיהודי ליטא, גליציה ואמריקה. גם בהם גנוזים מעיינות עשירים של יכולת חלוצית, מעיינות של גבורה ויצירה. אם נשקיע גם פה חלק מן המאמצים שהשקענו בנוער היהודי בארצות אירופה — נקבל גם פה את התוצאות המבורכות.

שנת-ההכשרה בחוק-השירות מכוונת לסייע לפעולה החינוכית, שתתן לנו דור חלוצי בונה ומגין. סעיף זה על שנת-הכשרה בחוק-השירות, הוא יחידי במינו, ועד כמה שידוע לי, אין דוגמתו בשום חוק צבאי בעולם, אך לנו הוא צו בטחוננו וקיומנו. סעיף זה משותף גם לנערים וגם לנערות. ישובי-הספר, שעלינו להקים מתוך העפלה חלוצית של הנוער, לא יהיו ישובי-קסר-קטין של חיילים, אלא ישובי-משק ככל שאר הישובים שלנו, שבהם יחיה האדם את חייו, יקים ויקיים את משפחתו ויגדל בנים. להקמת ישובים אלה דרושים לנו במידה שווה חלוצים וחלוצות. ותושבי הישובים הללו, העלולים להיות הנתקפים הראשונים בכל פלישה של צבא סדיר, או של כנופיות בלתי-סדירות, מן הדין שידעו כולם, גם הגברים וגם הנשים, לאחוז נשק ולהשתמש בו. משום זה יקדם אימון צבאי ראשוני זה להכשרה החקלאית שתיתן לכל נער ונערה.

ביחס לנשים, פטרנו מחובה זו ארבעה סוגים: אשה נשואה, אשה שיש לה ילד, אשה הרה, ואשה שומרת דת, יהודית, נוצרית או מוסלמית, שהכרתה הדתית מונעת ממנה לשרת בשירות-הבטחון. אלו יהיו פטורות משירות זה. אך רוצה אני להביע תקווה, שלא כל הנשים הדתיות בישראל ישתמשו בזכות-פיטורין זו. תנועות-נוער חלוציות קיימות לשמחתנו גם בתוך בני הנוער הדתי ואלו ידעו להעריך את חשיבות ההכשרה החקלאית בשביל חבריהן וחברותיהן, שירצו להתישב על הקרקע, ובטוחני, שלא יבצר מממשלת ישראל ומצבא-הגנה לישראל ליצור תנאים כאלה בהכשרה ובצבא, שכל נערה דתית תרגיש בהם את עצמה לגמרי בביתה והכרתה הדתית לא תיפגע כמלוא נימה.

בשביל נערים — זה כולל עולים עד גיל 26 — תקופת שירות-החובה היא שנתיים. לאחר שנים-עשר החדשים הראשונים, שיעברו בעיקר בהכשרה חקלאית ובפעולה תרבותית, תהיה השנה השנייה מוקדשת כולה לאימון צבאי מאומץ.

במלחמת-העצמאות היינו נאלצים לשלוח טירונים לשדה-הקרב אחרי אימון של שבועות, ולפעמים גם פחות מזה. אך אסור להסיק מן הנסיון הזה — אם-כי הוא היה לא בלתי-מוצלח — שאין ערך לאימון צבאי יסודי. אסור לסמוך על נסים. הפלישה של ארצות-הברית לאירופה במלחמת-העולם האחרונה נתעכבה זמן רב, כי לא רצו לשלוח את חייליהן הטירונים לקרב, בלי אימון מספיק.

עלינו לאמן חייל, שיוכל לפעול גם ביחידות וגם בצוותא. החייל אינו צריך להיות, ואסור שיהיה, רק בורג פסיבי ומחוסר כושר-פעולה עצמאית בתוך מכונה צבאית גדולה. גם במלחמתנו הראשונה מילאה הפעולה הפרטי-זנית תפקיד חשוב.

צעירינו שבאו בעיקר מן ה"הגנה" היה להם כושר מיוחד לפעולות פרטיזניות. גם במלחמה בעתיד — אם תפרוץ — לא נימנע מפעולות כאלו. היוזמה האישית של כל חייל, כושר התמצאותו בכל מקום, בהר ובשפלה, בעמק ובגיא, בשטח פנוי וסגור, בשדה ובשכונה עירונית, ובכל שעה משעות היום והלילה, בחום ובקר, בסגריר ובמזג-אוויר יפה; הכרת הארץ

וסביבתה, כושר תגובה מהירה לכל קושי ומכשול בלתי-צפוי, עצמאות פיסית ורוחנית, — סגולות אישיות אלו הן תנאי הכרחי לכשרנו הצבאי. גם בעתיד יפעלו חוליות קטנות, לפעמים יחידים, גם ביבשה, גם בים וגם באוויר. וכל חייל צריך להתחנך כך שיראה את עצמו מפקד על עצמו בכל שעת הצורך. אך בחינוך ואימון אישי לא די לנו.

רק מעטים בצבאנו כרוכים יותר מדי בעברם הפרטיזני. יכולתו של הצבא בימינו עומדת בעיקר על כושר פעולה קיבוצית, מתואמת, של יחידות-צבא גדולות: בגדודים, בחטיבות, בדיביזיות; ולא רק של החיילות, אלא גם בקומבינציה משולבת של חילות יבשה, אוויר וים.

היסוד לחינוך הצבאי מוכרח להיות גם יזמה אישית וגם משמעת ופעולה קיבוצית. בלי משמעת יהפוך הצבא לאספסוף מזוין שיש בו סכנה לא רק לבטחון המדינה מבחוץ, אלא גם לקיום המדינה בפנים. האינדיבידואליזם היהודי אינו מקבל בנקל עול משמעת לא מחוץ לצבא ולא בצבא, ועלינו להתגבר על ליקוי זה בתכונתנו. משמעת אין פירושה שלילת החירות האישית. המשמעת מקורה באחריות-גומלין, בשותפות-גורל ובזיקה נאמנה לכלל, למדינה ולאומה, התכונה החלוצית ויסוד המשמעת הם שני עמודי-התווך, שעליהם יעמוד צבאנו, כדי שיעשה בשלמות את התפקידים המוטלים עליו, למען בטחון המדינה ושלומה.

ה"הגנה", הפלמ"ח והיחידות העבריות בצבא הבריטי הנחילו לצבא-הגנה לישראל שורה של מפקדים נאמנים, נועזים ובעלי-נסיון. אני מציע בשמחה, שרק מעטים סבורים, שאין להם עוד מה ללמוד מן הנסיון, המדע והטכניקה של צבאות סדירים בארצות מתוקנות. מפקדינו רוצים וצריכים ללמוד הרבה גם בשטח הארגון, התכנון והקרבות, והתפקיד הפיקודי בצבא מחייב, שמיטב הנוער וטובי הכוחות החלוציים והמוכשרים שבתוכנו יקדישו את זמנם וחייהם לשירות-הבטחון.

כל מה שנדרש ממפקד-צבא אידיאלי בארצות המתוקנות ביותר, נדרש גם ממפקד בצבא-הגנה לישראל. אך ממנו נתבע עוד משהו חשוב — עליו להיות לאיש מופת ודמות מחנכת. לא די למפקד בידעיות טכנית, מקצועית ובכושר אדמיניסטרטיבי וקרבי, בנאמנות ומסירות, בגבורה

פיסית ומוסרית — שבלעדיהם כמוכן לא יצלח שום מפקד, — אך החומר האנושי, שממנו נבנה ויבנה צבאנו, והתנאים ההיסטוריים המיוחדים שבהם אנו נתונים, מחייבים, שמפקד בצבא-הגנה לישראל יהיה מחונן בשאר-רוח וישמש בחייו, בהליכותיו ובהתנהגותו מופת חי לחייליו. על המפקד מוטלת אחריות עליונה, אחריות כפולה, אחריות לבטחון המדינה ואחריות לחי חייליו וכבודם. מפקד אמיתי מחנך לא כל-כך בפקודות ובהסברה, אלא גם בדוגמת החיים, בדמותו האנושית, המגלמת בתוכה ערכים מוסריים וחזון-חיים, שכדאי לחיות ולמות למענם. על המפקד לרכוש את אהבת חייליו ואת אמונם. אי-אפשר לצבא בלי פקודה ובלי משמעת, כשם שאי-אפשר לאדם בלי לחם חוקו, אך הגבורה הדרושה לצבא, כשרון חירוף-נפש ונאמנות בלי סוף לחיים ולמוות, מקורם ברוח האדם, ורק מפקד המסוגל בעצם הווייתו, בדמותו המוסרית המעוררת אֶמון, כבוד והערצה, להעלות בקרב כל חייל שלו את המקורות הגנוזים של מסירות וגבורה, — רק מפקד כזה יצלח לתעודתו. המלחמה הזאת וכן גם עמידת מגינינו בשנים הקודמות, לפני היות המדינה, הוכיחו, שיש בתוכנו החומר האנושי היקר הזה, שממנו יוצאים חיילים ומפקדים למופת.

בחדשים האחרונים, אחרי גמר הקרבות, כאילו פנה הודו, פנה זיוו של צבא-הגנה לישראל. רבים בצבא, ועוד יותר מחוץ לצבא, רואים עכשיו בחיילים כאילו הם הולכי-בטל. זוהי ראייה מסולפת ומסוכנת; שליחותו של צבא-הגנה לישראל לא נסתיימה ולא תסתיים, עד שיקום חזון נביאינו על אחרית הימים שבהם „לא ישא גוי אל גוי חרב“. השמירה על השלום אינה פחות חיונית מאשר הנהלת קרבות; אנו לא נקיים את השלום במדינת-ישראל בלי צבא חלוצי יעיל, ממושמע וראוי לתפקידו.

שירות-החובה לפי החוק יתן לנו רק טירונים, שחלקם ילכו להתישבות אחרי שנת-הכשרה ראשונה וחלקם ימשיכו גם בשנה השניה באימון צבאי בשורות חיל-הרגלים או בחיילות אחרים. שנת-אימון יחידה זו לא תתן לנו את בעלי המקצוע והמומחים הדרושים לחיל-ההנדסה, לחיל-הקשר, לחיל-התחבורה, לחיל-הים ולחיל-האוויר. גם לא את סגל המפקדים הדרושים לכל החיילות והשירותים האלה. שנה אחת מספיקה בקושי להכשיר טירון, שיהא

טוראי טוב בחיל-רגלים. אך אנו זקוקים למומחים ולסגל מפקדים, שהכשרתם נעשית במשך שנים. לחיל-האוויר, למשל, דרוש כוח-אדם מאומן ובעל מקצוע, שלהכשרתו בשום אופן לא תספיק שנה אחת. והוא הדין בחיל-הים. לא רק צוות-אוויר המטיס את האווירון ומפעיל אותו — הטייס, הנווט, האל-חוטאי, המקלען, המפציץ, לא רק הם דורשים אימון רב, אלא גם הצוות הקרקעי: החשמלאי, המכונאי, המטיאורולוג, איש-הראדאר ואחרים דורשים אימון ממושך, ולפעמים ממושך יותר וקשה יותר מצוות-אוויר. גם יורדי-הים באניות-המלחמה דורשים השכלה ימית והנדסית, שאינה ניתנת בשנה אחת. והוא הדין בכמה חיילות, כמו חיל-ההנדסים, שירות רפואי, אספקה וכו'. מפקדים ראויים לשמם אינם גומרים בעצם לעולם את חוק לימודיהם ואימוניהם, כי הם חייבים ללמוד ולהשתלם כל חייהם. לימוד זה יבוא בחלקו בבתי-ספר צבאיים מכל השלבים והדרגות שנצטרך להקים במדינה, ובחלקו על-ידי שליחתם של כמה מבין הקצינים המוכשרים ביותר להשתל-מות בבתי-ספר גבוהים וקורסים מיוחדים בארצות-חוץ. אנו עומדים במו"מ עם כמה ממשלות במזרח ובמערב בענין זה, ומכמה מהן כבר קיבלנו תשובות חיוביות — לפי-שעה למספר מוגבל של תלמידים. שירות-החובה של שנתיים לא יספיק לכל צרכי הצבא והבטחון. מן ההכרח, שמלבד אלה שהתחייבו בשירות לפי החוק, ימצאו מתנדבים מקרב טובי הטוראים, שימשיכו בעבודת הצבא, ביבשה, באוויר ובים — משלוש עד חמש שנים וגם יותר. בטחון המדינה מחייב את המעולים והנאמנים ביותר מתוך הנוער, העולים על חבריהם מבחינה מוסרית ואינטלקטואלית, שיתנדבו לשירות קבע לצבא-הגנה לישראל, ויראו בעבודה זו שליחות חלוצית עליונה, ונחוץ שגם העם וגם הממשלה יראו את עבודתם באור זה.

זה חייב שתי שיטות-משכורת בצבא. המשכורת הנהוגה עכשיו לגבי חייבי שירות במשך שנתיים — תנאיה אינם גרועים מן התנאים הקיימים בצבאות העשירים ביותר בעולם. מלבד אולי הצבא האבסטרלי והאמריקני. אך תנאים אלה לא יספיקו למשרתי-הקבע בצבא: המהנדס, הרופא, המנהל והקצין, שהתנדבו לעבודת-קבע, רשאים וראויים לקבל את המשכורת שמקבלים חבריהם, בני מקצועם, בעלי דרגת השכלתם, בשירות ממלכתי

אחר. לפיכך קבעה ועדת-שלושת-השרים בהתיעצות עם נציגי המטה, דרגת-תשלומים בשביל צבא-הקבע, השונה מזו הנהוגה עכשיו בצבא — בשביל כל הטוראים והסמלים שישארו בשירות הצבא למעלה משנתיים.

לפי זה יהיו כוחות-הבטחון שלנו בעתיד מורכבים מסוגים אלה :

(א) כוח-קבע מצומצם. כוחות-קבע ביבשה, באוויר ובים, שיעברו מתוך התנדבות, לפי חוזה, במתכונת התנאים של שאר עובדי-המדינה. כוח מגויס זה ישמש בלם ראשון מפני כל אויב שיפרוץ את גבולנו.

(ב) טירונים בני 18 ועולים עד בני 26, שבשנה הראשונה יעסקו בעיקר בהכשרה חקלאית, מלבד אלה שיפחרו לשרת בים או באוויר, ושיתקבלו לשירותים אלה לאחר בחינה פסיכוטכנית — אלה לא יצטרכו ללכת להכשרה חקלאית. הטירונים ימלאו את המקומות, שיתפנו ע"י חיילי-הקבע המשוחררים מזמן לזמן מהצבא.

(ג) עתודות (רזרבות). כל אלה ששירתו בצבא, בין שירות-חובה ובין שירות-קבע, וישתחררו — ישארו בחיל-העתודות עד גיל 49. מדי שנה בשנה יקראו לדגל לחדש ולרענן את ידיעותיהם. עד גיל 39 יקראו ל-30 יום רצופים, ואם יהיה צורך עוד יום אחד לחודש. בגיל 40—49 יקראו לארבעה-עשר יום רצופים בשנה, ואם יהיה צורך — עוד יום אחד בחודש.

(ד) ישובי-ספר, החיים על משקם ועבודתם, ושיצוידו, יאומנו ויבוצרו במיוחד לשמש חומת-מגן ראשונה במקרה של התפרצות האויב.

מגמת החוק היא, להכשיר את העם כולו להיות בשעת הכורח עם לוחם, לתת לנוער הישראלי ולעולה הכשרה חלוצית וצבאית, לקיים תמיד במגויס כוח-מחץ מספיק להדוף התקפות-פתע ולהחזיק מעמד עד שיגויסו כל הרזרבות, ולעצב במסגרת הצבא דמות אומה מלוכדת, אחידה, שוחרת שלום, בוטחת בכוחה ותופסת את מקומה הראוי לה בחברת-העמים.